

Mundua biran... buruz behera!

2016 urte berriaren hasieran izandako gertakizun odoltsu eta latzek atari ilunena jarri diote zegoeneko ziurtasunik ezaz eta sufrimenduaz tindaturik zetorren urteari. Izan ere, Parisko eraso pentsaezin bezain beldurgarriak; errefuxiatuen etengabeko tragediak; Irak, Kamerun, Palestina, Yemen, Siria, Libia bezalako herrietan pairatzen ari diren atentatu eta eraso basatiak; mundu, herri eta biztanleen aberastasun banaketaren okertzea –kasu Intermon-Oxfam erakundeak taxutu berri duen gai horren inguruko txostenari!– eta gure inguru hurbileko baztertutako pertsonen kopuru hazkorra ez dira ustekabeko salbuespenak, duela asko ereindako politika ekonomiko-sozial antikomunista eta atzerakoiaren emaitza krudel eta logikoak baizik.

Neoliberalismoa zen, eta da, soilki zerbaiten aurka mantentzen den antolaketa sozioekonomikoa. Kapitalismoan, indar produktiboen ahalmen bihurria gutxi batzuen interesetara bideratzen da. Ondorioz, ekidinezinak dira gatazkak, gutxiengo boteretsuaren eta gehiengo zapalduaren arteko lehia sozioekonomikoak. Halaxe da, egituraz, ezin da bertzela izan... sistema aldatzen ez bada.

Ildo horretan, Amerikako Estatu Batuetako lehendakari-
tzarako hauteskudearen kariaz, nahiko interesgarriak dira Sanders hautagai demokrataren mezua eta lortu dituen lehenbiziko emaitzak. Wall Street eta haren *establishment*-a ezin gogorkiago kritikatzear gain, ez du inolako beldurrik izan publikoki bere burua sozialistatzat aitortzeko, edota dirudunek ordaintzen dituzten zergak igo behar direla azaltzeko. Non eta 'komunista' edo 'sozialista' hitzak soilki

iraintzeko darabiltzaten herri batean. Ikustekoa da Hillary Clinton hautagaiarentzat benetako mehatxua den, duela zortzi urte Barack Obama izan zen moduan, edo estatu 'liberal' bakan batzuetako ondoriorik gabeko anekdota koloretsua. Bertzaldetik, AEBetako errepublikanoen aldetik, beldurrezko istorio baten pertsonaiak ageri zaizkigu, zein baino zein eskuindarrago. Lehenengo lerroan jarri den Donald Trump hautagaiaren mezu xenofobo eta muturrekoak lagun, Ted Cruz, Marco Rubio eta Jeb Bush ultraeskuindarrak moderatu irudiz mozorroturik agertzen ari dira, haien benetako asmo atzerakoi eta belizistak bigarren planoan geraturik... Alderdi politikoen lehendakaritzarako hautagaien arteko lehia hasi bertzerik ez da egin. Azaroko bozketak izan arte, denbora-pasa politiko ederra izanen dugulakoan gaude. Ea onerako den!

Aro postmoderno hutsal honetan, memoria eta gertaera historikoen aitortzearen ordeztuz, 'memoriaren diskurtso-salgai' sorta bat eskaintzen digute, subjektibitate ezberdinen baturak, amalgama gehienetan, errealitate objektiboa osatuko duelakoan edo... beti ere merkatu kapitalistak ongi ordaindutako bozeramaile-loreontzien hedabideetako adierazpen gezurtiez horniturik. Zaila da, beraz, benetako egoerak islatzea, mozorroak kentzea, adierazpen publikoen sakoneko mezua erauztea. Informazio aro honetan, gehiegi dira debekatutako gaiak, zentsurapean aritzen diren hedabide eta kazetariak, ez ikusiarena behin eta berriro egiten duten politikariak. Gerra eta mehatxu ekologikoen peko mundu honetan, inoiz baino beharrezkoagoak dira anaitasuna eta elkarlan baketsu eta gardenak taxutzen dituzten nazioarteko zein barneko ekimenak, eta jende xumearen aldekoak badira hobe!

Errefuxiatuak Europako gotorlekuan

Europako Batasunean errefuxiatuei harrera duinik ez egiteaz gain, 'muga-sariak' ordainarazteko neurri legalak ezartzen ari

dira. Diotenez, sentimentalki garrantzizkoak diren objektuak ezik –eraztun eta lepokoak, erraterako–, mugako funtzionarioek sakelako telefonoak, erlojuak edota bideokontsolak bereganatzeko baimen legala izanen dute, errefuxiatuak hartzearen ondorioz herriek dituzten gastuen finantziaioari aurre egiteko. Nola eta nork erabakiko du ‘atxikimendu sentimentalarena’? Eta bahitutako, konfiskatutako objektu horiek nola dirutuko? Beharbada, bigarren eskuko merkatuari bultzada ederra emanen diotela pentsatu dute Danimarka, Alemania edo Polonian, baina ez dugu oso argi ikusi prozedura hori guztia, duintasun pertsonal eta zuzenbidearen ikuspegitik, behinik behin.

Bela beltzez estalitako Egeo itsasoan, Hego Andaluzia edo Lampedusako kostaldean bezala, Evaristok izendatu zuen ‘oparotasunaren B aldea’ ezin ageriago geratzen ari zaigu, Mendebaleko zibilizazioaz aditu postmodernoen barreiatzen dituzten zurikerien gainetik. Mundu honetako herri eta biztanle aberatsenak, aurreratuenak ote?, gainerakoentzat eredugarriak izan beharrean, lehenengoak gara armagintza, gastu militar eta armen merkataritzan; droga legal eta ilegal gehienak saldu eta kontsumitzean; Ama Lurra kutsatu eta suntsitzeko orduan; mugaz haraindiko etorkinei hesiak altxatzen ere bai, behin baino gehiagotan haien bizitza bidean galtzeko aukerak igoaraziz.

Siriako gerra amaitzeko Genevan hasitako elkarrizketak, Erroman jarraitzeko omen direnak, edo dirua lortzeko Londresen egindako bilerak antzerki diplomatikoaren atalak bertzerik ez direla pentsatu dugu. Bakeari, eraso bortitzak eteteari oztopoak jartzea omen da ‘bakerako’ bileren asmo ezkutua. Izan ere, alderdi bakoitzean jokoan dauden eragin politiko-ekonomikoak pertsonen bizitza baino garrantzizkoagoak balira bezala aritzen baitira, bai potentziak, bai gerran parte hartzen ari diren herri bakoitzeko talde armatuak... Eguzkipean, ezer berririk ez!

Bitartean, Europako Batasunaren eta Erresuma Batuen arteko negoziaketa berriaren emaitzak zentzu askotan

azaltzen ari dira, aferan dauden interes politikoaren arabera interpretazioei bide eginez. Hala, Cameron lehen ministroaren irakurketa baikorra ez dute egin euroeszeptiko britainiarrek, nahiz eta Bruselan Cameronei eskubide sozial eta ekonomikoaren kudeaketa berezia bezain zekena onartu, EBko egoiliar batek lau urteko epearen barnean eskubide britainiarrik ezin jasotzeraino. Ez dago garbi, kontu horietan, Erresuma Batuko parlamentuaren eta Europako Batzorde eta Parlamentuaren arteko harremanak nolakoak izanen diren. Beti bezala, subiranotasun nazionalaren murrizketa gehiegizkoa da batzuentzat, bertzeentzat onargarria denean, komunean dituzten helburuen ikuspegitik. Zentzu horretan, krisialdi ekonomiko eta sozialak normalki ez dira horrelako talde-egitasmoentzako ingurumari egokienak. Berekoitasun nazional eta politikoak indartzen diren heinean, elkarlanean borondatea ahulduz doa, eta hartutako konpromisoei muzin egiteko zirikitu legal eta politikoak edonon bilatzen dira. Erresuma Batua, historikoki –orduko Europako Erki-dego Ekonomikoan sartu zen 1973tik aurrera–, Europako Batasunaren kide ‘berezia’ izan da. Bere garaian, De Gaulle *président*-ak ez zuen nahi britainiarrik Europako Batasunean, herri horretan Amerikako Estatu Batuetan gehiegizko itzala ikusten baitzuen. Gero, joan den mendeko laurogeiko hamarkadan, Thatcher andrearen birnegoziaketa gogorrak –gogoan izan txeke xelebrea– britainiarren kidetzari bertze ezberdintasun puntu bat erantsi zion. Gero, euroari ezetz erran bazioten, Schengen itunari baiezkoa ematea oso ongi ikusi zen Bruselan. Orain, *Brexit* delakoa saihesteko –bere biztanleei erreferenduma agindu die Cameronek–, baldintza bereziak onartu dizkiete.

Inkesten arabera Europako Batasuna uzteko hautuak aukera gutxi badu ere, ezin da ukatu erabakiaren inguruko ezbaia finantza merkatuaren gainean izan lezakeen eraginarekin garrantzia, egungo aurrekontu publikoaren defizita eta bankuen nazionalizatzeko erraldoiaren konponketak tartean izanda.

Petrolioaren merkatuan, egoera aldakorrek norabide askotarikoak

Nazioarteko boikota amaitu ondoren, Irango Errepublika Islamiarraren egoera ez da gehiegi hobetu. Hasi petrolioaren salneurri apalarekin, haren auzoko herrietako egoera eze-gonkorrarekin amaitzeko. Barne tentsio eta gatazka irekiak ahaztu gabe. Hala ere, Mendebaleko zenbait herritatik igaro da Rohani lehendakaria milioikako kontratuak, edo aurreakordioak, sinatzen. «*Business as usual*», diotenez. Ikustekoa da potentzia kapitalisten jarrera ireki horrek luzaro iraunen duen. Deflazioari eta langabeziaren mehatxuari aurre egiteko 'lokomotora' bat edo gehiago behar du kapitalismoak. Duela hogeita bortz urte, 1989 inguruan, Japoniako ekonomia atzeraldian sartu zenean, espekulazio-hamarkada ero baten amaieran, kapitalismoaren kontraesanak areagotzen ari ziren, Sobiet Batasunaren barneko tentsioak lehertzen hasi eta gero, bereziki. Bloke sobietarraren desagerpena kapitalismoaren erabateko garaipena izan beharrean, sistema politiko-ekonomiko neoliberalaren gabeziak ezkutatzeko indarrean zeuden mekanismoak, Gerra Hotzaren garaietatik zetozenak, agerian utzi eta nolabait indargabeturik geratu ziren. Hasiera batean, joan den mendeko 90eko hamarkadaren lehenengo erdian, Amerikako Estatu Batuetan lidergoa sendotuko zela bazirudien ere, Yugoslavia ohiaren banaketaren prozesuaren inguruan sortutako desadostasun estrategiko berriak (gogoan izan Alemania batua ez zutela oso begikoa Mitterrand eta Thatcherrek, eta Alemaniak Ekialdeko Europako lehenbiziko independentziak inolako negoziatorik gabe aitortu zituela bere kabuz) eta Sobiet Batasunaren desagerpenarekin sortzen ziren merkatu kapitalista berrien kontrolatzeko saia-kerak bloke kapitalista zatitzeko nahikoak izan zirela. Gero, euroaren sorrerarekin Europako Batasunak mundu mailako hedapena garatzeko tresna izan zuelarik, nazioarteko lehia azkartu eta areagotu da, merkatuetan Txina, India eta enparauen agerpen indartsua ahaztu gabe.

Energia berriztagarriak babesten eta goresten dituzten gobernu berberak petrolio eta gasbide berrien eraikuntza presatzen ari dira. Egitasmo horien garrantzi geoestrategikoaz gain, enpresa transnazional batzuentzako egundoko negozioa dira, urteetako lan eta diru sarrerak suposatzen baitituzte. Orduan, ikustekoa da petrolioaren salneurria hain merke mantentzearen politika egin beharreko inbertsio berriekin bateragarria ote den. Venezuela, Iran edo Errusia bezalako herrietan erne dabilta, baina petrolio merkearen aroa gainditu arte ezin izanen dute behar duten finantziarioa eskuratu, nazioarteko finantza merkatuetatik at, noski.

Foru Gobernuaren duda-mudak

Espero bezala, aldetaren aldeko nafar gobernu berria kritika on eta txarrak jasotzen ari da. Bere garaian lerro hauetan aipatu genuen moduan, oso zaila da egun batetik bertzerera gastu publikoaren antolaketa aldatzea, are zailagoa diru sarreraren aldetik arazoak bertzerik ez dauden uneetan. Izan ere, zerga erreforma kontuan harturik ere, datozen urteetan bere helburuak lortzeko nafar gobernu berriak eskura izanen duen haren gastuaren zatia oso txikia izanen delakoan gaude, gehiena gutxieneko diru laguntzak bezalako gastu sozialetan inbertiturik. Beharbada horregatik, keinu eta erabaki sinbolikoak ugaltzen ari dira: ostalaritzako ordutegi eta baldintza zorrotzak, lan gatazkan dauden langileekin egindako elkarrizketak, etxe baten desjabetzearen aurka azaltzearena... Baina, bertzaldetik, administrazioaren lagun baten izendapen ezabatua; Hezkuntzako lan eskaintzaren *espantada*; Baztan aldeko egitasmo turistiko erraldoiarena... Sinbolikoki nahiz ekonomikoki oso esanguratsuak diren kontuak direla uste dugu. Orain arte, behintzat, hirutan, nafar gobernuaren erabakiek ez dute inor kontent utzi. 'Aldaketa'-gobernu batetik espero daitekeen gutxienekoa da beraren programa eta hitzari eustea, printzipioengatik bada ere! Funtzionario

bikain baten karrera ez zikintzea bai zela ‘independente’ izateko arrazoi pottolo eta sendoa, alajaina! Ohiko astoei men egitearenak ez du izenik. Eta zer erran, urteetan zehar –eta zein urte haiek!– *Vascuence*-ren legeak zigortutako Nafarroa Garaian, euskal hezkuntza aurrera eta goiko mailetara eramaten ari izan diren ehunka lagunen aukerak kontratu finko bat lortzeko lehian sartzeari, ez baitira doan ematen, ateak ixtearenaz! Lehenbiziko mobilizazioak iragarri dituzte gehiengo sindikala osatu duten sindikatuek, baina erabakia ez dela aldatuko ematen du. Aukeren sasiberdintasunaren aitzakia merkea erabiltzearenak berea egin zuela pentsatu dugunontzat bai kolpe gogorra! 🍷